

M1, höstterminen 2017.
Scenframställningen, "aktion-aktivitet".

"En skådespelares arbete med sig själv i inlevelsens skapande process."

av
Konstantin Stanislavskij
(1863-1938)

Egentligen borde boken heta "En skådespelares arbete med sig själv i *upplevandets* skapande process". Den som vill veta mer om varför kan läsa sid. 137-141 i boken "Att vara äkta på scen". (Den boken finns på biblioteket.)

Boken är skriven som en dagbok nedtecknad av en elev till regissören, skådespelaren och pedagogen Arkadij Nikolajevitj Torzov. Elevens namn, Kostja Nazvanov, betyder 'Den utvalde', och Torzov betyder 'Skaparen'. Tillsammans får de vara Stanislavskijs språkrör för att förklara den metod som han arbetat fram. Även de övriga elevernas namn, Maloljetkova, Govorkov, Vjuntsov, Veljaminova, Sjustov, Dymkova, m.fl., har olika betydelser och deras personligheter kastar ljus på metoden från olika vinklar. Det finns även en assistent till Torzov vid namn Vanja Rachmanov. (Se sid. 41 i boken [på engelska] "Konstantin Stanislavky" av Bella Merlin.)

Innan "En skådespelares arbete med sig själv" hade Stanislavskij skrivit en självbiografi, "My Life in Art" ("Mitt liv i konsten") som kom ut i USA 1924, efter Moskvas Konstnärliga teaters framgångsrika turné där några år innan.

Stanislavskij ville egentligen skriva *en* bok som skulle handla om både skådespelarens inre, psykologiska arbete och det fysiska arbetet med att skapa en roll. Han menade nämligen att det var viktigt att det blev helt klart att det inre arbetet inte kan skiljas från det yttre. De är två sidor av samma mynt. Han kallade sitt arbete psyko-fysiskt. (Se Merlins bok, sid. 39-41 och Stanislavskijs förord i den svenska utgåvan av "En skådespelares arbete av sig själv".)

Nu blev det inte så som Stanislavskij önskade sig. "En skådespelares arbete med sig själv" publicerades i USA 1936 med titeln "An Actor Prepares". Den innehöll enbart den "psykologiska delen".

(Vad som hände med "Stanislavskij-systemet" när den togs vidare i USA är en lång historia. Kanske får vi anledning att återkomma till det vid ett senare tillfälle.)

Senare sattes Stanislavskijs olika texter samman till böckerna "Building a Character" och "Creating a Role". 2008 utkom en engelsk nyöversättning av "An Actor Prepares" och "Building a Character" som gavs ut i en volym under titeln "An Actor's Work: A Student's Diary".

På svenska finns "Mitt liv i konsten" (1950), "En skådespelares arbete med sig själv" (1944), "Att vara äkta på scen", "Arbetet med rollen", "Stanislavskij repeterar Rigoletto", "Stanislavskij repeterar Tartuffe". De flesta av dessa finns på skolans bibliotek.

När man läser Stanislavskijs böcker är det viktigt att komma ihåg att de skrevs i början av 1900-talet – för omkring 80 år sedan. Stanislavskij ville med sitt arbete och sina skrifter förändra den dåtida ryska teatern, från en dramatik och ett skådespeleri där de stora 'teatrala' gesterna fick dominera, till en skådespelarkonst som på ett, som Stanislavskij menade, mer trovärdigt sätt berättade om livet. Kring Stanislavskij fanns många framstående teaterkonstnärer. Dramatikern Anton Tjechov var en av dem.

***

Kommentarer till texten:

Pusjkin (1799-1837), som omtalas i texten, var skald som haft stor betydelse för den ryska litteraturen och konsten.

Sid. 71: "Blå fågeln", eller "Fågel Blå", är en sagopjäsa av Maurice Maeterlinck. Där finns en stor diamant som får människor att se inuti saker och se framtiden och det förflutna. Allt man behöver göra är att vrida på den.

Pjäsen hade urpremiär på Stanislavskijs teater, Konstnärliga teatern i Moskva, 1908. Maeterlinck fick Nobelpriset i litteratur 1911.

Sid. 74: mis-en-scenen. Från franska och betyder ungefär 'att sätta på scenen', 'att iscensätta', 'insats på scenen'. Här = sceneriet.

Sid. 76: "... och vi skapar om *dramaturgens verk*,...." Det borde stå *dramatikerns*.

Per Nordin, okt. 2017

Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet.